

Отримано: 01 грудня 2019 р.

Прорецензовано: 12 грудня 2019 р.

Прийнято до друку: 20 грудня 2019 р.

e-mail: primachok73@ukr.net

DOI: 10.25264/2415-7384-2020-10-85-91

Примачок Л. Л. Побудова образу світу фахівця з фізичної реабілітації як механізм становлення його професійної автентичності. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Психологія»* : науковий журнал. Острог : Вид-во НаУОА, січень 2020. № 10. С. 85–91.

УДК 159. 923.3 (687-317: 85'3)

Примачок Людмила Леонтіївна,

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри здоров'я людини і фізичної реабілітації
Навчально-наукового інституту охорони здоров'я Національного університету
водного господарства та природокористування

ПОБУДОВА ОБРАЗУ СВІТУ ФАХІВЦЯ З ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ЯК МЕХАНІЗМ СТАНОВЛЕННЯ ЙОГО ПРОФЕСІЙНОЇ АВТЕНТИЧНОСТІ

У статті проаналізовано характеристики образу світу особистості й експліковано їх безпосередній зв'язок із проблемою вивчення сенсу вчинків людини. Сформульовано поняття професійної автентичності фахівця з фізичної реабілітації з огляду на конструкти, які представляють специфіку індивідуального або групового, опосередкованого бачення світу. Зазначено, що професійна автентичність фахівця – багатовимірне особистісне новоутворення, регульоване соціальними та професійними нормами й формами професійної активності, що виникають на основі професійних програм і професійних паттернів поведінки та виконання діяльності. Виокремлено складники у структурі професійної автентичності: якісні характеристики професійної автентичності, які виконують регуляторні функції на психологічному рівні забезпечення професійної діяльності; професійно зумовлені компоненти професійної автентичності, що містять ті ознаки, формування яких безпосередньо залежить від конкретного змісту цієї професійної діяльності; мотиваційні субкомпоненти професійної автентичності, головно зумовлені оцінками ознаки «професійна мотивація».

Ключові слова: образ світу особистості, індивідуальне бачення світу, групове бачення світу, опосередковане бачення світу, професійна автентичність, професійна мотивація, форми професійної активності.

Liudmyla Prymachok,

PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of human health and physical rehabilitation
of Educational and Scientific Institute of Public Health of National University of Water Management and Nature usage
(Rivne, Ukraine)

CONSTRUCTING THE WORLD'S IMAGE OF THE SPECIALIST IN A FIELD OF PHYSICAL REHABILITATION AS A MECHANISM FOR DETERMINING HIS/HER PROFESSIONAL AUTHENTICITY

The article deals with the characteristics of person's image of the world and explicates their direct connections with the problem of studying the meaning of human actions. The study of values in the axiological paradigm testifies to their connections with the events which take place. The latter causes the specialist to update the problems and tasks of his/her professional activity. In this case, it is of particular importance that the responsibility of the specialist was understood as a person guaranteed to maintain a certain high level and a quality of the activity for a specific period of time, despite unforeseen difficulties, and determining the degree of coordination of these or other determinants, based on actualized personal needs, the degree of people's awareness, as well as their own value-meaning relationships.

Systematic metatheoretical development of psychology as a science allows us to see the object-object paradigm field of definitions, categories and concepts more broader and deeper, and the methodological positions are developed by psychology and they allow us to shift the emphasis of scientific consideration on the study of mental processes of the person to the analysis of how it was organized the objective world for the subject. Thus, in order to study the features of the professional development of a specialist in a field of physical rehabilitation in details, in this research the process of constructing the image of the world is shown since the very study of the features of this design leads to the understanding of the person, conditions and features of his/her personal and professional growth.

In the paradigm of increasing actualization of the problem of identification of specificity, origin, development, functioning, as well as ways of researching the whole variety of individual and group cultural-historical models of the world, images of the reality and images of the world, we are interested in professionally mediated vision of the world, which significantly arises in the conditions of higher professional education, according to the process of training a specialist in a field of physical rehabilitation.

The concept of professional authenticity of a specialist in a field of physical rehabilitation was formulated in a paradigm of constructs which represent the specificity of the individual or a group, promoting the indirect vision of the world. It was stated that the professional authenticity of a specialist is a multidimensional personal neoformation, which was regulated by social and professional norms and forms of the professional activity which had been arising on the basis of professional programs and professional patterns of the person's behavior and activity. The components in the structure of professional authenticity were distinguished: qualitative characteristics of professional authenticity, which perform regulatory functions at the psychological level of providing professional activity; professionally predetermined components of professional

authenticity, including those features the formation of which directly depends on the specific content of the professional activity; motivational subcomponents of professional authenticity, mainly determined by assessments of the “professional motivation” of the person.

We also believe that professional authenticity is closely linked to vital productivity. It is a result of the adaptability, maturity and productivity of the person, the result of the influence of the “active mode of culture” on the professional activity of this specialist. The level of professional authenticity, in our opinion, is generally related to the positive “I-concept” of the person, the experience of authorship in the exercise of the professional activity, according to the orientation to the usage of active forms of “mastering” behavior in the professional sphere, professional productivity, professional success, sociometric status and the degree of professional self-fulfillment. In turn, professional authenticity has a negative relationship with reactive anxiety, neuroticism, passive forms of “mastering” behavior by the person.

Professional authenticity allows a specialist who provides his/her professional activity in a field of physical rehabilitation to perform a professional task or different tasks fairly effectively, productively and creatively in given (necessary for the latter) conditions. The latter allows us to analyze professional authenticity from a systemic standpoint, focusing on a comprehensive study of the activity of a person in such kind of specific types of professional activities.

Professional authenticity is greatly enhanced under the influence of the subject’s specific conditions of his/her professional activity. The latter seems to be “imprinting” according to the content of professional authenticity in its whole structure. In the process of mastering by a person his/her professional skills, personality traits are formed. These conditions allow people to act successfully in the complicated conditions of performing professional activity. In difficult professions connected with a great risk (such kind of profession is the profession of a person who provides his/her professional activity in a field of physical rehabilitation), the role of professional authenticity is growing significantly. However, in the most cases its development is spontaneous. Thus, this process can also have a specially organized, well-directed nature.

Keywords: *person’s image of the world, individual vision of the world, group vision of the world, indirect vision of the world, professional authenticity, professional motivation, forms of the professional activity.*

Постановка проблеми. У психології проблема побудови образу світу фахівця посідає одне з найважливіших місць, при цьому найбільшу актуалізацію мають ціннісні орієнтації особистості в гуманістичній [36] і екзистенційній психології [37], у контексті соціальної опосередкованості особистісних взаємостосунків [30]. Ціннісні орієнтації експлікують те, що для людини найбільш важливе й має для неї особистісний сенс.

Вивчення цінностей в аксіологічній парадигмі свідчить про їх зв’язок із тим, що відбувається. Останнє зумовлює актуалізацію проблем і завдань професійної діяльності фахівця. При цьому особливого значення набуває відповідальність особистості, яку розуміють як гарантоване людиною збереження певного високого рівня і якості діяльності впродовж конкретного періоду, незважаючи на непередбачувані труднощі й визначаючи міру узгодження тих чи тих детермінант, зважаючи на актуалізовані особистісні потреби, ступінь їх усвідомлення, а також власні ціннісно-сміслові зв’язки.

Системний метатеоретичний розвиток психології як науки дає змогу бачити предметно-об’єктне парадигмальне поле дефініцій, категорій та понять більш широким і глибоким, а розроблені методологічні позиції дозволяють змістити акцент наукового розгляду з дослідження психічних процесів індивіда на аналіз того, як суб’єкт організовує, уявляє саме цей об’єктивний світ. Отже, для того, щоб детально вивчити особливості професійного становлення фахівця з фізичної реабілітації, у цій роботі треба розглянути процес конструювання образу світу, оскільки саме вивчення особливостей цього конструювання призводить до розуміння самої людини, умов та особливостей її особистісно-професійного становлення.

У парадигмі все більшої актуалізації проблеми виявлення специфіки, зародження, розвитку, функціонування, а також способів дослідження всього різноманіття індивідуальних і групових культурно-історичних моделей світу, образів реальності та образів світу нас цікавить професійно опосередковане бачення світу, яке виникає в умовах вищої професійної освіти в процесі підготовки фахівця з фізичної реабілітації.

Короткий огляд останніх досліджень і публікацій. За визначенням досить складної реальності, яка постає за категорією «образ світу», у різних наукових теоріях використовували поняття, які мають своє змістовне наповнення: «картина світу» [5], «схема» [7], «когнітивна карта навколишнього світу» [8]; «просторова схема світу» [9], «прагматичні поля» [10]; «міф» [11]; «сценарій» [12]; «життєвий сценарій» [27]; «модель світу» [25]; «інтенційна модель внутрішнього світу» [24]; «система актуальних координат об’єкта» [23]; «особистісні конструкти» [20]; «категорійні структури індивідуальної свідомості» [19]; «життєвий світ» [16]; «образ світу» [32]; «уявлення світу» [33]; «метаіндивідуальний світ» [34] та ін.

У вітчизняній психології в межах діяльнісної парадигми поняття «образ світу» ввів О. М. Леонт’єв [13], а розвинув Д. О. Леонт’єв [14]. Окреслення змісту поняття «образ світу», побудова його експериментальних моделей дослідження пов’язані з важливою проблемою вивчення свідомості та її складників. Ключове місце у вітчизняних концепціях образу світу [14] посідає розгляд системи значень, структур і рівнів суб’єктивного досвіду, категорій, механізмів категоризації і впорядкування інформації та предметів світу, а також аналіз сфери індивідуальних, особистісних сенсів, їх динаміки тощо. О. М. Леонт’єв [13] розглядав образ світу як «відображення світу у свідомості людини, безпосередньо залучене у взаємодію людини і світу»; таке відображення за своїм змістом, наповненням – амодальне, і базовими, утворюю-

вальними його структуру є значення й особистісні сенси (останні розуміють як «значення, актуальні та важливі для мене»). Інші вчені – Б. Лонг, Р. Циллер, Р. Хендерсон [15] – експлікують ідею первинності образу світу щодо емпатійної сфери особистості. У цьому процесі, зазначає вчений, ціле передре своїм частинам, і не світ образів, а окремих образів світу регулює і скеровує діяльність конкретної людини. Орієнтує не образ, а внесок цього образу в цілісну картину світу. Розвиваючи положення О. М. Леонт'єва [13], А. В. Мудрик [18] розглядає образ світу як багаторівневу, ієрархічну, надзвичайно динамічну систему.

Мета статті – проаналізувати характеристики образу світу особистості й експлікувати їх безпосередній зв'язок із проблемою вивчення сенсу вчинків людини. Сформулювати поняття професійної автентичності фахівця з фізичної реабілітації з огляду на конструкти, які представляють специфіку індивідуального або групового, опосередкованого бачення світу. Виокремити складники у структурі професійної автентичності.

Матеріали і методи дослідження. Для розв'язання поставлених у роботі завдань використано такі теоретичні методи дослідження: категорійний, структурно-функційний, аналіз, систематизація, моделювання, узагальнення.

Виклад основного матеріалу. На думку К. В. Олександренко [21], проблема визначення образу світу безпосередньо пов'язана із вивченням сенсу вчинків людини. Отже, дослідження образу світу можливе лише за умов розв'язання проблеми «об'єктивізації», знаходження конструктів, які представляють специфіку індивідуального або групового, опосередкованого бачення світу. Ці операційні конструкти мають бути адекватними тій діяльності, у якій суб'єкт безпосередньо бере участь.

У нашому випадку йдеться про професійну діяльність фахівця, отже, виокремлення і моделювання цілісних конструктів образу світу мають ґрунтуватися на виявленні взаємостосунків суб'єкта з відповідними для певної діяльності об'єктами й ситуаціями. Ці умови дають змогу експериментально побудувати парадигмальну модель образу світу. Ієрархічна модель образу світу, своєю чергою, забезпечуватиме розкриття простору взаємостосунків суб'єкта зі значущими для нього об'єктами діяльності. Тим самим постає можливим аналіз різних складників образу світу: категорій, настановлень, значеннєво-сміслової і мотиваційної сфер професійної діяльності тощо. Л. Е. Орбан-Лембрик [22] наголошує, що професіонали (у цьому випадку йдеться про професійне становлення) сприймають свою професію як спосіб життя, набувають особливого бачення навколишнього світу, особливу його категоризацію, особливе ставлення до багатьох об'єктів і суб'єктів, які оптимізують і визначають взаємодію з іншими об'єктами та суб'єктами.

Проте для того, щоб зробити висновки щодо більш глибоких шарів образу світу, щодо його ядерних структур, учені розуміли потребу ввести поняття, яке так чи так актуалізувало б емоційно-експресивний рівень ставлення людини до світу. Таким поняття є сенс.

Аналіз праць вітчизняної психології свідчить про те, що існують дві базові позиції у виокремленні експериментального підходу до вивчення сенсу. Перша позиція представлена роботами М. М. Бахтіна [2], згідно з якими, якщо відібрати особистісно значущі для суб'єкта об'єкти оцінки, актуалізувати ознаки яких можливо не з огляду на денотативний, а з урахуванням конотативного складника (який, своєю чергою, безумовно особистісно значущий для суб'єкта), то побудовані в результаті цього процесу семантичні простори можуть поставати дискрипторами особистісних сенсів індивіда. З урахуванням результатів емпіричних досліджень для нас найбільш прийнятна позиція Д. О. Леонт'єва [14], який вважає, що дослідження сенсів можливе лише в тому випадку, якщо ми актуалізуємо онтологічний план аналізу й ураховуємо місце об'єктів, які вивчаємо, у системі життєвих взаємостосунків респондентів. На цій підставі вчений намагається довести, що традиційна психосемантична реконструкція систем значень не цілком адекватний методом дослідження сфери особистісних сенсів. Д. О. Леонт'єв [14] пропонує такі емпіричні процедури, які були б здатні актуалізувати місце об'єкта в системі життєвих взаємостосунків і тим самим підійти до аналізу сенсової реальності суб'єкта.

Узагалі ідеї «життєвого світу» прийшли в психологію з феноменології Е. Гуссерля [6], філософського напрямку, який намагався вивільнити філософське знання щодо натуралістичних настановлень і наголосити на власне аналізі рефлексії свідомості особистості, що, зі свого боку, дає змогу виокремити базові характеристики, основи пізнання суб'єктом власне свого існування в просторі культури та світу.

Теорію класифікації життєвих світів достатньо повно подано в роботах Ф. Ю. Василюка [3]. У її основу покладено уявлення щодо переживання особистістю як власної внутрішньої, інтенційної діяльності, за допомогою якої людині вдається пережити життєві події, набуті втраченої душевної рівноваги і впоратися з критичною ситуацією. Типи переживань особистості виокремлюють на основі аналізу базових потреб людини, взаємостосунків між ними, характеру їхнього суб'єктивного сприйняття навколишнього світу, шляхів задоволення власних бажань і потреб тощо.

Зважаючи на запропоновану в працях Ф. Ю. Василюка [3] онтологію ізольованого індивіда, Д. О. Леонт'єв [14] указує на можливості реалізації нового нейтрадиційного підходу щодо проблеми потреб суб'єкта. У парадигмі онтології життєвого світу потреби розглядають як відповідні одна одній, з огляду

на модули структури життєдіяльності, як об'єктивні взаємостосунки між суб'єктом і світом, які потребують для своєї реалізації активності суб'єкта в формі його діяльності, зокрема – професійної.

Сфера змістів і сенсів особистості відіграє ключову роль в організації світу. Саме завдяки відчуттю сенсу образ життя постає неабияким джерелом суб'єктивної визначеності суб'єкта в сприйнятті навколишнього світу.

Історично поняття «сенса» прийшло в психологію з донаукових спроб обґрунтування поведінки особистості, базованих на уявленнях повсякденної свідомості суб'єкта. Сутність саме такої форми тлумачення сенсу полягає в тому, що всі впливи на особистість, як і всі психічні феномени наділені сенсом саме завдяки встановленню їхнього зв'язку з наміром суб'єкта. Виявити зв'язок будь-чого з метою, яку намагається досягти людина, зі змістом думки або з наміром означає розкрити сенс діяльності, отже, – забезпечити певне розуміння ситуації, яка виникає. Таким чином, К. Ясперс [28] розрізняє два підходи до розгляду психічних зв'язків, завдяки яким людина набуває особистісних сенсів. Перший підхід забезпечує розуміння психічних взаємозв'язків ніби зсередини як дещо значуще, як деякий фіксований сенс; другий, своєю чергою, пояснює їх як ззовні задані, регуляторні, але не менш важливі процеси.

У парадигмі уявлень Л. С. Виготського [4, с. 22] щодо особистісних сенсів, сенсові зв'язки варто розуміти як динамічні утворення, які реально пов'язані між собою конкретними об'єктами психіки людини, такими, як образи, значення, цілі, навички, настановлення, потреби, бажання, відчуття, емоції тощо. Іншими словами, сенси є реально функціювальними, досить стійкими зв'язками між елементарними структурними одиницями, які належать як до різних парадигмальних структур образу світу, так і до інших пізнавальних процесів особистості (емоційних, мотиваційних та ін.). У дослідженнях Ж.-П. Сартра [26] йдеться про афективний сенс як про відчуття, які виникають у процесі сприймання людиною деякого окремого об'єкта, проєктованого на цей об'єкт, у результаті чого й утворюються значення та сенси. Отже, у дослідженнях Ж.-П. Сартра [26] йдеться про зв'язки об'єктів, які відтворюють образи світу, з почуттями людини. У цьому зв'язку М. Мерло-Понті зазначає: «Говорять, що події вміщують певний сенс, коли вони представлені нам як форма реалізації або вираження певного єдиного задуму» [17]. Тобто, йдеться про зв'язки з об'єктами антиципативної системи в психіці особистості.

За А. Кнаппом [31, с. 26], сенси – це не що інше, як взаємостосунки, експлікація того, у зв'язку з чим та в контексті чого цей поведінковий паттерн виявляється найбільш значущим. Подібно до А. Кнаппа, К. Рейс і Н. Вермі [35, с. 48] сенсом (позитивним, негативним або нейтральним) для особистості називав ставлення, завдяки якому певний вплив на людину зводиться до задоволення її базових потреб. При цьому К. Рейс і Н. Вермі [35] розуміють ставлення як зв'язок у парадигмальному значенні. Також про сенсові зв'язки йдеться й у випадку сенсоутворювальних мотивів і сенсових настановлень. Про це писав і М. М. Бахтін: «Сенсами я називаю відповіді на запитання. Те, що на жодне запитання не відповідає, утрачає для нас сенс як такий» [2, с. 350].

У концепції О. М. Леонтьєва [13, с. 106] особистісний сенс визначено з двох боків: у структурі ставлення мотиву щодо цілі й у структурі свідомості – як визначення конкретного значення для суб'єкта. Обидва випадки – це певні види особистісного зв'язку; у другому йдеться передусім про зв'язок між значенням, даним ззовні, і значенням, імпліцитно закладеним у психіці особистості. У теорії Д. О. Леонтьєва [14, с. 168] поняття особистісного сенсу представлено насамперед образом світу. Учений стверджує, що життя будь-якої людини, оскільки вона до чогось прагне, об'єктивно має сенс, який, проте, людина може не усвідомлювати до самої смерті. Тому сенс життя треба розглядати в перспективі, передусім особистісного розвитку. Отже, сенс життя у феноменальному аспекті можна визначити як більш-менш адекватне переживання людиною інтенційної спрямованості власного життя. З психологічного погляду головним є не усвідомлення уявлення про сенс життя як такий, а насиченість реального повсякденного життя реальним сенсом. Саме об'єктивно сформована спрямованість життя вміщує у своїй структурі справжній сенс, а будь-які спроби сконструювати сенс життя завдяки певним інтелектуальним діям легко може спростувати саме життя. Проте будь-які життєві ситуації (так само, як і психологічні емпіричні дослідження) ставлять перед людиною завдання усвідомити сенс свого життя. Особистісні сенси розвиваються впродовж життя, зміщуючись із фізіологічних потреб на цінності. Зокрема, Д. Белл [29, с. 216] пов'язує сенсоутворення з привнесенням порядку в зміст свідомості через інтеграцію своїх дій у «єдине переживання інформаційного потоку».

Також Д. О. Леонтьєв [14, с. 161–163] виокремлює різні варіанти взаємостосунків між сенсом життя і свідомістю особистості, а саме:

1. Неусвідомлена задоволеність. Це – життя, яке плине досить безтурботно, при чому без відрефлексування власної діяльності, та водночас приносить відчуття задоволення, зовсім не спонукаючи людину роздумувати над його сенсом.

2. Неусвідомлена незадоволеність. Людина відчуває фрустрацію, порожнечу, незадоволеність, не усвідомлюючи реальних причин цього становища.

3. Усвідомлена незадоволеність. Людина відчуває відсутність сенсу й активно, свідомо та цілеспрямовано шукає цей сенс.

4. Усвідомлена задоволеність. Людина звітує собі щодо сенсу свого життя, проте це усвідомлене переживання дещо розходиться з реальною спрямованістю, реальним плином життя і викликає лише позитивні емоції. Окремо можна побачити випадок витіснення сенсу життя, коли адекватне усвідомлення об'єктивної спрямованості життя вміщує у своїй структурі загрозу для самоповаги.

Отже, аналіз наукових досліджень категорії сенсу життя створює неабиякі можливості узагальненого уявлення найбільш базової і парадигмальної, динамічної сенсової системи, яка відповідає за загальну спрямованість життя суб'єкта, за його професійне становлення та зростання.

Особливостями професійної реальності фахівця з фізичної реабілітації є: усвідомлення можливості побудови цієї реальності тільки самими професіоналами; в процесі професійного становлення перехід до різноманітних форм здійснення професійної діяльності; швидкий перехід від однієї форми професійної діяльності до іншої, що потребує аксіологічне самовизначення в професійній парадигмі.

Ми вважаємо, що **професійна автентичність фахівця** – багатовимірне особистісне новоутворення, регульоване соціальними та професійними нормами й формами професійної активності, що виникають на основі професійних програм і професійних паттернів поведінки та виконання діяльності.

Ми також вважаємо, що **професійна автентичність** щільно пов'язана з життєвою продуктивністю. Це результат адаптованості, зрілості й продуктивності особистості, результат впливу «активного модусу культури» [1, с. 16–18, 76–82] на професійну діяльність фахівця. Рівень професійної автентичності, на нашу думку, загалом пов'язаний із позитивною «Я-концепцією» особистості, переживанням *авторства* в реалізації професійної діяльності, орієнтацією на застосування активних форм «опановувальної» поведінки в професійній сфері, професійною продуктивністю, професійною успішністю, соціометричним статусом і ступенем професійної самореалізованості. Своєю чергою, професійна автентичність має негативний зв'язок із реактивною тривожністю, нейротизмом, пасивними формами «опановувальної» поведінки.

Ми вважаємо, що ступінь сформованості професійної автентичності, успішність виконання професійної діяльності, її продуктивність й професійна майстерність є взаємозумовленими характеристиками. У **структурі професійної автентичності** можна виокремити деякі складники:

- якісні характеристики професійної автентичності, які виконують регуляторні функції на психологічному рівні забезпечення професійної діяльності;
- професійно зумовлені компоненти професійної автентичності, що містять ті ознаки, формування яких безпосередньо залежить від конкретного змісту цієї професійної діяльності;
- мотиваційні субкомпоненти професійної автентичності, головно зумовлені оцінками ознаки «професійна мотивація».

Таку психологічну структуру ознак професійної автентичності досить чітко простежуємо в експертних оцінках спеціалістів, що визнають характеристики професійної успішності. Останню фахівці, як правило, оцінюють за такими базовими компонентами: емоційна стабільність; саморегуляція; професійна мотивація; сформованість професійно-важливих характеристик, якостей та особливостей.

На нашу думку, виокремлені складники професійної автентичності досить загальні для різних професій. Деякі характеристики професійної автентичності («здатність до самостійного, творчого виконання професійної діяльності», «професійна майстерність», «збереження високого рівня працездатності протягом виконання професійної діяльності») зумовлені насамперед особливостями конкретного виду професійної діяльності. При цьому домінують значущість для певних конкретних форм професійної діяльності не можна вважати потрібною умовою для виконання інших видів діяльності.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, професійна автентичність дає змогу фахівцеві з фізичної реабілітації ефективно, продуктивно та творчо виконувати професійне завдання в певних (потрібних для реалізації) умовах. Це дозволяє проаналізувати професійну автентичність із системних позицій, орієнтуючись на комплексне вивчення діяльності професіонала в конкретних видах виконання діяльності.

Професійна автентичність великою мірою удосконалюється під впливом умов виконання конкретного виду професійної діяльності, яка ніби «несе відбиток» змісту професійної автентичності у своїй структурі. У процесі оволодіння професійною майстерністю в людини формуються властивості особистості, що дозволяють їй досить успішно діяти в ускладнених умовах виконання професійної діяльності. У небезпечних професіях роль професійної автентичності суттєво зростає. Проте здебільшого її розвиток відбувається стихійно. Однак цей процес може мати й спеціально організований, добре спрямований характер. Вивченню останнього на емпіричному рівні проведення наукових досліджень буде присвячено подальші наші публікації.

У процесі проведення емпіричних досліджень варто з'ясувати відмінності в рівні професійної автентичності між чоловіками й жінками, отже, дослідити гендерні аспекти професійної автентичності. Також

треба встановити зв'язки між професійною автентичністю та індивідуально-психологічними якостями суб'єктів із різними психотипами особистості. Ми передбачаємо, що, імовірно, найбільш значущими будуть зв'язки з ціннісно-смысловими та духовно-світоглядними характеристиками. Також буде цікаво дослідити, чи пов'язана професійна автентичність із темпераментом, переживанням сенсу життя, особливостями самосвідомості. Варто провести спеціальне дослідження, яке буде свідчити про місце професійної автентичності в професійному становленні особистості загалом.

Література

1. Балл Г. О., Волинець А. Г., Копилов С. О. Диалого-культурологічний підхід як напрям гуманізації освіти. *Психологія – школі : зб. матер. Другого міжрегіон. наук. практ. семінару (Рівне, 16-18 січня, 1997 року)*. Київ, 1997. С. 16–18, 76–82.
2. Бахтин М.М. Проблемы содержания, материала и формы в словесном художественном творчестве. *Вопросы литературы и эстетики*. М. : Наука, 1975. 502 с.
3. Василюк Ф.Е. Психология переживания. <http://psylib.org.ua/books/vasif01/index.htm>, 2019.
4. Выготский Л.С. Проблемы общей психологии : Собр. соч. в 6-ти т. М. : Педагогика, 1982. Т. 2. 504 с.
5. Голубовська І.О. Етнічні особливості мовних картин світу. К. : Логос, 2004. 283 с.
6. Гуссерль Е. Філософія в 2-х т. Т. 1. <https://stud.com.ua/43848/filosofiya/gusserl>, 2019.
7. Долга Т.О. Переклад як вид мовленнєвої діяльності. *Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції «Міжкультурна комунікація: мова – культура – особистість», Острого, 2–3 квітня 2009 р. Вип. II*. Острого, 2009. С. 13–17.
8. Жаркова Г. Г., Нелюбин Л. Л., Князева Е. Г. Психолінгвістическая модель перевода с листа и её методическая реализация. Москва: Флинт-Наука, 2009. С. 126–141.
9. Завалишина Д.Н. Функционально-генетический анализ оперативного мышления: дисс.... доктора психол. наук: 19.00.01. Москва, 1985. 397 с.
10. Емельянов Ю.Н. Теория формирования и практика совершенствования коммуникативной компетентности : Автореф. дисс. ... док. психол. наук : 19.00.07. Л., 1991. 36 с.
11. Ключко В.Е. Становление многомерного мира человека как сущность онтогенеза. Генетическая психология. *Сибирский психологический журнал*. № 8–9. 1998. С. 7–15.
12. Корнилов Ю.К. Психологические проблемы понимания. Ярославль : Изд-во Ярослав. ун-та, 1979. 80 с.
13. Леонтьев А.Н. Деятельность и личность. *Вопросы философии*. № 5. 1974. С. 65–78.
14. Леонтьев Д.А. Психология смысла: строение и динамика смысловой реальности. М. : Смысл, 2003. С. 161–164.
15. Лонг Б. Методика диагностики ценностей личности и ценностей конфликтов. *Исследование Социального Я / Б. Лонг, Р. Циллер, Р. Хендерсон*. imgur.com/gallery/5981C, 2018.
16. Менская Т.Б. Поликультурное образование : программы и методы. *Общество и образование в современном мире : сб. материалов из зарубежного опыта*. Вип. 2. М. : 1993. 301 с.
17. Мерло-Понти М. Феноменологическая концепция. <http://anthropology.ru/ru/text/sokolova-lyu/fenomenologicheskaya-konceptsiya-m-merlo-ponti>, 2019.
18. Мудрик А.В. Коммуникативная культура личности: теоретические и методологические проблемы : сб. науч. тр. АПН СССР. М. : АПН, 1989. 284 с.
19. Нишанов В.К. Феномен понимания: когнитивный анализ. Фрунзе : Киргосуниверситет, 1990. 227 с.
20. Новиков А. И., Сунцова Н. Л. Концептуальная модель порождения вторичного текста. *Обработка текста и когнитивные технологии*. № 3. 1999. С. 158–166.
21. Олександренко К.В. Психологія розвитку іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців міжнародних відносин : Автореф. дис. ... доктора психол. наук : 19.00.07. Київ, 2014. 47 с.
22. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія : у 2 кн. Кн. 1 : Соціальна психологія особистості і спілкування. К. : Либідь, 2004. 576 с.
23. Петровская Л.А. Компетентность в общении: Социально-психологический тренинг. М. : Изд-во МГУ, 1989. 216 с.
24. Потебня А.А. Мысль и язык. 5-е изд. Одесса, 1986. 315 с.
25. Рудестам К. Тренінг актуалізації вміння підтримувати розмову. studway.com.ua/cikava-rozмова, 2017.
26. Сартр Ж.П. Дороги свободы. Пер. с франц. Д.Вальяно, Л. Григорьян. Х. : Фолио, 1997. Т. 4. 415 с.
27. Титаренко Т.М. Життєвий світ особистості: у межах і за межами буденності. К. : Либідь, www.koob.ru/titarenko/, 2003.
28. Ясперс К. Духовная ситуация времени. https://www.koob.ru/jaspers_karl, 2018.
29. Bell D. Kulturowe sprzeczności kapitalizmu. Warszawa : W-two «Naukowe PWN», 1994. 334 s.
30. Habermas J. Teoria działania komunikacyjnego. Warszawa : Książka i Wedza, 2000. Tom 1. 698 s.
31. Knapp A. Über den Lernerfolg im Kleingruppenunterricht und seine bedingten Faktoren. Frankfurt : Frankfurt am Main, 1975. 101 s.
32. Korporowicz L. Tworzenie sensu: język – kultura – komunikacja. Warszawa: Oficyna naukowa Warszawa, 1993. 188 s.

33. Onufrieva L.A. Theoretical and methodological analysis of the problem on professional self-determination of the personality. *Проблеми сучасної психології : зб. наук. праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України / за наук. ред. С.Д. Максименка, Л.А. Онуфрієвої. Вип. 32. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2016. С. 359–370.*
34. Pelz M. *Pragmatik und Lernbestimmung im Fremdsprachenunterricht. Heidelberg, 1997. 186 s.*
35. Reiss K. *Grundlegung einer allgemeinen Translationstheorie / K. Reiss, N.J. Vermeer. Tübingen: Niemeyer, 1984. 256 s.*
36. Rogers C.R. *Freedom to learn for the 80's. N.-Y. : Columbus, 1983. 122 p.*
37. Witkin H.A. Field dependence and interpersonal behavior / H.A. Witkin, D.R. Goodenough. *Psychological Bulletin. 1978. V. 84. № 4. P. 661–689.*